

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

37. Improbatur quaedam opinio pertinens ad sponsos de futuro, vbi docetur, sponsis de futuro esse permissum aspectum pudendorum. Et notatur non esse mortale in coniugis absentia propria verenda ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

residendo, ex cap. requiste. de sponsal. Imò & quando prudenter iudicatur frustra ferri excommunicacionem, ab illa est abstinendum. Ita Pontius, & Villalobos in summ. tom. 1. tract. 12. diffie. 19. n. 3. vbi ita ait. [Han de aduertit mucho los Puezes, quo no sean en este caso muy rigorosos, porque no hagan que se contraya el matrimonio por miedo que cayga en varon constante, que si esso ay: no aura nada y tambien, porque suelen tener estas fuerzas difficultosas las salidas.] Ita ille.

RESOL. XXXVI.

Quidam vir Nobilis contraxit sponsalia, & per multos dies causa delectationis osculabatur, & tangebatur sponsam. queritur, an peccauerit mortaliter? Et notatur dicta oscula, & amplexus esse licita, etiam, si preuisa pollutio sequatur, dummodo id faciant necessitate compulsi, & sine periculo consensu in pollutionem, cum inurbani, & austeri haberentur, nisi ita se inuicem oscularentur, & amplexarentur. Et an hoc quod dictum est de osculis, & tactibus, similiter, & multo magis dicendum est de colloquiis, & aspectibus, modo aspectus non sint valde impudici, vt partium verendarum, sicut in simili de tactibus? Etiamque aduertitur, quod sicut sponsi de futuro licita sint oscula, amplexus, & similes tactus cum sponsis suis, ita delectationes, & commotiones sensibiles, quæ ex cogitatis osculis, & amplexibus resultant, sed non ex aliis tactibus. Ex part. 2. tract. 17. & Miscel. 3. Ref. 36.

pollutio preuisa sequatur, dummodo id faciant necessitate compulsi, & sine periculo consensus in pollutionem, cum inurbani, & austeri haberentur, nisi ita se inuicem oscularentur, & amplexarentur. Hoc quod dictum est de osculis, tactibus, similiter, & multo magis dicendum est de colloquiis, & aspectibus, vt notat Nauarr. c. 6. n. 12. Sed limitat hoc Sanchez n. 54. modò aspectus non sint valde impudici, vt partium verendarum, sicut in simili de tactibus dixerat n. 52. Sed hanc limitationem impugnat Salas vbi supra sect. 26. n. 177. quia tactus verendorum libidinosi, maiorem habent affinitatem cum copula, quam aspectus libidinosi earum partium. Hæc Salas, sed an satis probabiliter, iudicent viri docti. Ex his patet responsio ad quaesitum.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 4. lege doctrinam ref. 17. & pro aspectibus conrectis in hoc textu in ref. seq. §. 1.

RESOL. XXXVII.

Improbatur quadam opinio pertinens ad sponsos de futuro; vbi docetur de sponsis de futuro esse permillum aspectum pudendorum. Et notatur non esse mortale in coniugis absentia propria verenda libidinosè tractare, si huiusmodi tactus ad illicitum actum non referantur. Et queritur, an quilibet tactus sint liciti, & quæcumque oscula inter coniugatos, etiam in partibus pudendis? Et docetur mortiferum esse virile membrum in os uxoris immittere. Ex part. 11. tract. 2. & Miscel. 2. Ref. 68.

§. 1. Iohannes Salas in 1. 2. tom. 2. quæst. 74. tract. 13. dub. 6. sect. 26. n. 117. docuit, sponsi de futuro esse permillum aspectum pudendorum; Ego dum legi hanc opinionem, improbabilem existimaui, & casum communicatus cum doctissimo concie nostro Patre Iosepho Augustino Societatis Iesv libenter in nostram sententiam iuit, quam nunc inuenio docere etiam Patrem Antonium Escobar in 2. editione Theolog. moral. tract. 1. Examin. 8. c. 3. n. 74. vbi sic ait; Salas pudendorum permittit aspectus, quia non tantam habent connexionem cum copula quam tactus. Ast ego semper hanc sententiam, ob commotionis immoderantiam, improbabilem iudicaui. Sanchez citatus ait licere oscula, & tactus externos, etiam si secutura pollutio præuideatur, dummodo ad sit iusta causa sponso, scilicet ad vitandam inurbanitatis, seu austeritatis notã. Porro alia ad sunt ablegandæ notæ huiusmodi documenta, & ideò illicitam esse dixerim tam obnoxiam periculo demonstrationem. Itaille; & quoad hoc vltimum contra Sanchez etiam ei ad hæreo.

Sup. hoc in ref. præterita §. vlt. à lin. 6. & vers. Hoc quod.

2. Nota tamen, Escobar vbi supra num. 73. existimare non esse mortale in coniugis absentia verenda propria libidinosè atrectare, si huiusmodi tactus ad illicitum actum non referantur, etiam si ad sit pollutionis periculum, quia licet non referantur actui, tamen ordinantur sua ex natura ad coniugalem actum. Et citat Ioann. Præpositum in 3. part. quæst. 6. de Bonis Matrimony dub. 26. n. 188 Sed Præpositus in dicto loco aperte dicit dictos tactus verendorum non esse mortale, si absit pollutionis periculum. Vnde ego puto illa verba in Codice amicissimi Patris Escobar fuisse scripta, & impressa errore amanuensis, vel impressoris: Et ideò vbi dicit, Etiam si ad sit pollutionis periculum, corrigere. Et si absit pollutionis periculum, nam alioquin dictam opinionem non admitto, nec illam Præpositus docuit.

Sup. hoc infra in Refol. 188. §. Ad tertium. & in ref. 189. 190. in Ref. 196. §. Sed maior. & in tom. 8. tr. 6. Ref. 20. §. Queritur sexto. prope finem, vers. nota etiam.

3. Idem Pater Escobar n. 66. querit an inter Coniuges quilibet tactus sint liciti, & quæcumque oscula, & affirmat ex Filliocio (nam Typographus ex

Sup. hoc infra in Refol. 191. & 196. §. vlt. post

G g errore

Sup. hoc infra in Refol. 38. & lege etiam refol. not. seq.

§. 1. Peccasse, respondit illi Theologus cuiusdam Religionis, nixus, vt ipse dicebat, auctoritate Rebellij ori. 2. lib. 3. q. 19. sect. 2. cui ego addebam Anton. Fernandez in exam. Theol. mor. part. 4. c. 2. §. 4. n. 4. & part. 3. c. 21. §. 1. n. 11. & nouissimè Rodriguez in summ. tom. 3. c. 102. n. 1. & Comitol. in respons. mor. lib. 4. quæst. 20. num. 4. & alios.

2. Sed contrariam sententiam profusus esse sustinendam puto. Dico igitur, quando tactus non sunt impudici, nec adest periculum pollutionis, excusantur à culpa mortali inter sponsos de futuro, & ratio est clara. Quia sicut copula cohonestatur à matrimonio, ita sponsalia, quæ sunt via ad matrimonium, debent cohonestare hos tactus, & oscula, quæ sunt quædam inchoatio ad ipsam copulam. Et sic hanc opinionem probabilem vocat Lessius lib. 4. cap. 3. dub. 8. n. 58. Bonacina de matr. q. 4. punct. 9. n. 6. & illam sequuntur Sanch. de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 47. n. 49. Tolet. in summa, lib. 5. cap. 14. num. 4. Nauar. in manuali, cap. 14. n. 18. & cap. 16. n. 12. Reginaldus in praxi, tom. 2. lib. 22. cap. 1. n. 6. Caiet. in 2. 2. quæst. 154. art. 4. Molfel. in summa, tom. 1. tr. act. 4. c. 15. n. 4. & 5. Valent. tom. 3. disp. 9. quæst. 3. punct. 3. Salas in part. 2. tom. 2. quæst. 74. tract. 13. disp. 6. sect. 26. n. 174. Clauis Regia lib. 8. c. 6. n. 1. Granada in par. 2. contr. C. tr. 4. disp. 7. n. 4. Iac. de Grassis part. 1. decis. lib. 2. c. 82. n. 3. Lopez par. 1. instrust. cap. 54. & 75.

3. Notat etiam Salas, cum multis recentioribus, quod sicut sponsi de futuro, vt dictum est, licita sunt oscula, amplexus, & similes tactus cum suis sponsis, ita delectationes, & commotiones sensibiles quæ ex cogitatis osculis, & amplexibus resultant, sed non ex aliis tactibus. Ita enim Sanch. lib. 9. disp. 47. n. 6. aduersus Rebellium vbi supra. Et ratio est, quia illa delectatio est de obiecto licito, & tanquam præsens apprehenditur, & in præsentia est eis licitum. Ergo, &c.

4. Tandem nota ex Sanchez vbi supra disp. 46. n. 50. dicta oscula, & amplexus esse licita, etiam si

Tom. 1. I.

mediū, verū
Et tactus, &
in alia Ref.
carum an-
notationū,
ad eius me-
dium.

errore appositū Fagundez) licere, quoties non ad-
est pollutionis periculum; sed ipse à piaculo veniali
non excusat propter mollitudinem nimiam specia-
tim in obscenis indicat. Et ego sententię patris
Escobar adhæreo; Aduerto tamen, quod Filiucius
non dixit absolute dicta oscula licere, nec excusauit
à peccato veniali, sed tantum à mortali, vt patet ex
ipius verbis tom. 2. tract. 30. cap. 10. num. 195. sic
enim ait; Oscula in partibus inhonestis à fortiori
esse peccata mortalia, hæc enim in iis partibus non
sunt, nisi ex amore libidinoso, & deprauato, &
prædictè loquendo semper sunt oscula libidinoso in-
ter non coniugatos. Inter hos autem etsi non sint
censenda peccata mortalia, tamen increpandi sunt
qui hoc faciunt, tanquam operis arguentis animum
nimis mollem, & libidini deditum. Ita Filiucius.
Itaque non dissentit ab Escobar, quibus adde Rocca-
caful ubi infra.

Sup. hoc in-
fra in Ref.
184. §. Pe-
nult. & ult.
& in Refol.
187. eusum
ad medium
§. 1. in Ref.
188. breuif-
simè in lin. 1.

4. Nota etiam dictum Patrem Escobar num. 67.
asserere ex Fagundez, mortiferum esse virile mem-
brum in os vxoris immittere; Ego hoc etiam olim
docui, & nunc me citato docet Ioseph Roccaful in
Praxi Theolog. moral. tom. 2. lib. 4. de 6. præcepto
Decal. cap. 2. num. 200. quia hoc non est simpliciter
osculum pudendorum, sed quædam irrumatio diuer-
sæ speciei cum periculo consummandi præposere.

RESOL. XXXVIII.

An tactus, & oscula inter sponso de futuro sint licita?
Et an hoc non procedat inter sponso de futuro sub con-
ditione, si Papa dispensauerit?
Et an impetrata dispensatione, licet non sit ratificatus
prior consensus ille, liceat illis amplexus & oscula eo
modo, quo licet sponso de futuro? Ex part. 4. tract. 4.
& Misc. Ref. 131.

§. 1. Negatiuè respondet Io. Franciscus Suarez
in enchir. cas. consc. lib. 7. ver. luxuria. §. of-
culum, & tactus, & Galpar Hurtado tract. de matrim.
disp. 10. diff. 10. n. 48. quia ex vna parte grauius op-
ponuntur castitati, & ex altera nondum est matri-
monium, quo possunt excusari, qui à sponsalibus
excusari non possunt, quia sponsalia, quamuis sint
inchoatio quædam matrimonij, & prædicti tactus
tantum sint inchoatio quædam copulæ coniugalis,
non sufficiunt ad eos excusandum, quia inchoatio
contractus non sufficit ad excusandum vsum rei de
qua est contractus, quamuis solum inchoatum &
imperfectum, quia quovsq; contractus est perfe-
ctus, non traditur dominium rei; qui autem non-
dum dominus rei, nullatenus adhuc imperfectè po-
test ea vti, vt pote adhuc aliena, quamuis iam sibi
promissa. Ita Hurtado, cui adde alios, quos citavi in
part. 2. tract. 3. miscell. refol. 6.

2. Sed ego, ibi, & merito, contrariam sententiam
docui, cum multis Doctoribus, quibus nunc addo
Petrum Ochagauim de Sacram. tract. 1. de matrim.
quest. 1. num. 15. & Syluium in 2. 2. D. Thom. q. 134.
art. 4. conclus. 7. & Villalobos in summ. tom. 1. tract. 12.
diff. 16. num. 2.

3. Notandum est tamen, hoc non procedere in-
ter sponso de futuro, sub conditione, si Papa dis-
pensauerit, his enim non sunt licita tactus & oscula,
quæ sponso de futuro permilla sunt, ex ratione, quæ
adducit Sotus in 4. disp. 19. quest. 2. art. 1. & Sanch. de
matr. 10. 1. lib. 5. disp. 1. n. 38. & alij penes ipsum, qui-
bus adde Salas in 1. 2. D. Thom. q. 78. tract. 13. disp. 6.
sect. 26. n. 177. Molfesum in summa 10. 1. tract. 4. c. 15.
n. 13. Villalobos ubi supra n. 1. Ludouic. de San Iuan

Que hic est
supra Refol.
36. & lege
aliã ref. eius
secundæ not.

in summa tom. 1. quest. 1. art. 8. de Sacram. matr. disp. 13.
at impetrata dispensatione licet non sit ratificatus
prior ille consensus, puto licere illis amplexus & oscu-
cula, eo modo quo licet sponso de futuro, quia tanquam
illa sunt vera sponsalia, vt optime obseruat, & tenet
Sanchez loco cit. n. 39. & Præposit in 3. par. D. Thom.
quest. 3. de Sacram. matrim. dub. 8. num. 95.

RESOL. XXXIX.

An si sponsa de futuro, vel vidua carnaliter delicta-
tur de copula præterita, & futura; peccet mortali-
ter?

Et cur sim docetur viduam non peccare mortaliter, si
obortum cogitationem copulæ carnalis ex marito
de functo eam approbet voluntate; & si etiam
dicendum de sponsa circa copulam carnalem futu-
ram, & coniugalem, si eam, vel desideret, vel sim-
pliciter voluntatis affectione approbet, quod alij exten-
dunt ad omnem voluntatis affectionem, etiam sim-
pliciter complacentia concepti a ex cogitatione concu-
bitus cum muliere, si vxor esset. Ex part. 1. tract. 9.
& Misc. 1. Refol. 2.

§. 1. Negatiuè respondet Alphonsus Curiel in
part. 1. D. Thom. quest. 74. art. 3. dub. 3. & alij
Herrera de peccatis disp. 3. §. 9. 13. Victoria, quem re-
fert, & sequitur Medina in part. 2. q. 74. art. 3. Thom.
ibid. disp. 4. dub. 3. & alij recentiores. Et ratio est
Curiel, quia delectatio carnalis in vidua consequitur
ad actum, qui fuit licitus, & delectatio spiritus naturæ
actus, ad quem consequitur. Ergo, &c. Denique vidua
non delectatur de libidine præterita, sed de libidine
in memoria, hoc est, de præterita, vt præterita, &
militer sponso, non de libidine præterita, sed de fu-
tura copula delectatur. Ergo, &c. Et hanc sententiam
probabilem esse docuit Corduba in 99. lib. 1. quest. 23.
dub. 19. & alij; vide etiam Valentiam tom. 4. disp. 6.
quest. 4. punct. 4. Sa verb. luxuria. n. 13. & Syluium
verb. delectatio. quest. 3. cum Salas in part. 1. tract. 13.
disp. 6. sect. 30. num. 201.

2. Ego tamen contrariam sententiam teneo cum
DD. quos citat & sequitur Bonacina de mar. quest. 4.
punct. 8. n. 3. quibus ego addo Emanuelem de Valle
de Moura opusc. 1. de Enfal. & Incant. lib. 2. cap. 18.
n. 14. Castrum Palaum tom. 1. tract. 2. disp. 1. punct. 10.
§. 2. n. 7. Malderum in part. 2. q. 74. art. 10. Monte-
finum in part. 1. tom. 2. quest. 74. art. 8. quest. 6. n. 103.
Martinez in part. 2. tom. 2. quest. 74. n. 8. part. 1. tract. de
Elect. dub. 3. concl. 7. Villalobos in summa tom. 2. tract. 4.
dub. 17. n. 3. Philarchum de offic. Sacram. tom. 1. part. 2.
lib. 4. cap. 18. Filiucium tom. 1. tract. 10. c. 9. num. 359.
Layman in Theol. moral. lib. 1. tract. 3. cap. 2. num. 14.
Tannerum in part. 2. disp. 4. quest. 8. n. 13. & Basilium
Pontium de matr. lib. 10. cap. 16. §. 2. n. 30. & 11. Et ra-
tio est, quia sicut actus externus venereus, respectu
sponsæ, aut viduæ non est licitus, ita neque est licita
delectatio, quæ de illo actu capitur non consistit
matrimonio. Et ira etiam hanc sententiam præter
DD. citatos, tenet Lessius lib. 4. cap. 3. dub. 358. n. 10.
& Vasquez in part. 2. disp. 114. num. 3.

3. Notandum est tamen, hoc non peccare mortaliter, si obor-
tatis docent, viduam non peccare mortaliter, si obor-
ta cogitatione copulæ carnalis cum marito defun-
cto, eam approbet voluntate, & sic dicendum præ-
teritæ de sponso circa copulam coniugalem fuerunt,
si eam vel desideret, vel simpliciter voluntatis affectio-
ne approbet, quod Sanch. in summa tom. 1. lib. 1.
cap. 2. num. 33. & alij extendunt ad omnem volun-
tatis affectionem etiam simpliciter complacentiæ
conceptæ

ANTON
Opera
Tom. 1 & 2
E III